

Regionálne centrum
■ sociálnej ekonomiky Košice

Ročná správa 2024 o rozvoji sociálnej ekonomiky v Košickom kraji

www.employment.gov.sk | www.eurofondy.gov.sk | www.eurofondy.praca.gov.sk

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Obsah

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK	2
ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV	3
1. ČINNOSŤ REGIONÁLNEHO CENTRA SOCIÁLNEJ EKONOMIKY ZA ROK 2024	4
1.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O RCSE	4
1.2 AKTIVITY A VÝSTUPY ČINNOSTI RC SE	5
2 AKTUÁLNA SITUÁCIA A POTENCIÁL PRE ROZVOJ SOCIÁLNEJ EKONOMIKY V DANOM KRAJI.....	8
2.1. POTENCIÁL PRE ROZVOJ EKOSYSTÉMU SOCIÁLNEHO PODNIKANIA V DANOM KRAJI	8
2.2 SÚČASNÁ SITUÁCIA V SOCIÁLNO M PODNIKANÍ V DANOM KRAJI	12
3 PRÍKLADY DOBREJ PRAXE VO VYBRANÝCH SOCIÁLNYCH PODNIKOC H V DANOM KRAJI.....	21
ABTEX s.r.o.	21
Bocianservis s. r. o.....	23
MEPOS SNV s.r.o.	25

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

BA – Bratislavský
BBSK – Banskobystrický samosprávny kraj
CHD – chránená dielňa
CHP – chránené pracovisko
CKJ – centrálna koordinačná jednotka
DPH – daň z pridanej hodnoty
FO – fyzické osoby (podnikatelia)
IÚS - Integrovaná územná stratégia
KE – Košický
MPSVaR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MSP - malé a stredné podniky
NO – neziskové organizácie
NP IPSP – národný projekt Investičná pomoc pre sociálne podniky – nenávratná zložka
NP ISE – národný projekt Inštitút sociálnej ekonomiky
NR – Nitriansky
NRO – najmenej rozvinutý okres
OS – obchodné spoločnosti
OZ – občianske združenia
PHRSR - Program hospodárskeho rozvoja Slovenskej republiky
PO – Prešovský
RA - rozvojová agentúra
RC SE – regionálne centrum sociálnej ekonomiky
RSP – registrované sociálne podniky
SE – sociálna ekonomika
SK – samosprávny kraj
TN – Trenčiansky
TT – Trnavský
UMR - udržateľný mestský rozvoj
UVO - Úrad pre verejné obstarávanie
VUC – vyšší územný celok
ZA - Žilinský
ZD – základné dokumenty
ZnO – znevýhodnené osoby
ZrO – zraniteľné osoby
ZP – zdravotné postihnutie

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

- Tab. č. 1 Prehľad pracovníkov RC SE v roku 2024
- Tab. č. 2 Prevádzkovo-technické zabezpečenie RC SE
- Tab. č. 3 Prehľad konzultácií a zrealizovaných stretnutí RC SE podľa miesta stretnutia v roku 2024
- Tab. č. 4 Prehľad konzultácií a zrealizovaných stretnutí RC SE podľa predmetu rokovania v roku 2024
- Tab. č. 5 Prehľad RSP, ktoré vznikli za asistencie RC SE podľa jednotlivých krajov za rok 2024
- Tab. č. 6 Prehľad RSP, ktoré vznikli za asistencie RC SE podľa jednotlivých krajov za obdobie rokov 2019 - 2024
- Tab. č. 7 Zoznam RSP so zrušeným/vráteným štatútom RSP k 31.12.2024 a dôvody zrušenia/ vrátenia štatútu
- Tab. č. 8 Prehľad zamestnancov v RSP v SR podľa krajov k 31.12.2024
- Tab. č. 9 Prehľad zamestnancov v RSP v danom kraji podľa právnej subjektivity podnikov k 31.12.2024
- Tab. č. 10 Využívanie vybraných nástrojov priamej a nepriamej podpory sociálneho podnikania v danom kraji v roku 2024
- Tab. č. 11 Spolupráca RC SE s inými organizáciami pri poskytovaní informácií a poradenstva a sieťovanie, spolupráca s vysokými a strednými školami, spolupráca v rámci memoránd aj mimo nich v roku 2024
-
- Graf č.1: Počet RSP v jednotlivých krajoch SR k 31.12.2024
- Graf č. 2 : Počet RSP podľa druhu v danom kraji k 31.12.2024
- Graf č. 3 : Počet RSP podľa právnej subjektivity v danom kraji k 31.12.2024
- Graf č. 4: Vývoj počtu vzniknutých RSP v danom kraji k 31.12.2024
- Graf č. 5 : Počet RSP podľa právnej subjektivity v danom kraji vzniknutých v roku 2024
- Graf č. 6: Prehľad o počte zamestnancov RSP v danom kraji k 31.12.2024
- Graf č. 7: Prehľad o počte ZnO a ZrO v RSP v danom kraji k 31.12.2024

1. ČINNOSŤ REGIONÁLNEHO CENTRA SOCIÁLNEJ EKONOMIKY ZA ROK 2024

Na začiatku roka 2024 sme sa preklpili do pokračovania NP ISE II a dali si v RC SE Košice záväzok zastabilizovať regionálne centrum, prehĺbiť dôveru v kvalitu poskytovaných služieb a vytvoriť dobré vzťahy s RSP. Zároveň sme sa rozhodli zamerať sa na kvalitu nových žiadateľov, čo sa týka spoločenskej zodpovednosti a ekonomickej udržateľnosti.

Počas roka 2024 sme v regionálnom centre privítali dvoch nových kolegov, ktorých personálna obmena nastala v rámci jedného pracovného miesta. Osvedčenie registrovaného sociálneho podniku bolo udelené 5 RSP. V našom regionálnom centre sme privítali pána štátneho tajomníka Ing., MBA, Mariána Valentoviča, s ktorým sme konzultovali činnosť regionálneho centra, jeho smerovanie do budúcnosti, ako aj sieťovanie s verejnými inštitúciami v KSK. Boli sme súčasťou stretnutia Svetovej banky v spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom a sociálnymi podnikateľmi na Sigorde. Celkovo by sme rok 2024 zhodnotili ako uspokojivý a naše ciele ako čiastočne naplnené.

Pre ďalšie smerovanie v roku 2025 sme si stanovili za cieľ zvyšovanie kvality konzultácií so žiadateľmi, keďže záujem o udelenie osvedčenia RSP prejavujú náročnejší klienti, ako aj väčšie spoločnosti s inými právnymi formami ako je s.r.o., prehĺbenia vedomostí v súvisiacich oblastiach ako sú napr. účtovníctvo, VO, DPH atď. Zároveň by sme sa chceli viac zviditeľňovať a sieťovať v regióne, a tak dôstojne reprezentovať RC SE KE, Sekciu Sociálnej ekonomiky, ako aj MPSVR SR.

1.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O RCSE

Regionálne centrum sociálnej ekonomiky v Košiciach bolo zriadené dňa: 06.08.2018.

Tab. č. 1 Prehľad pracovníkov RC SE v roku 2024

Meno a priezvisko	Pracovná pozícia	Pracovný pomer
Ing. Nicol Kovaľová	Odborný konzultant RC SE - špecialista	01.11.2021 - trvá
Mgr. Anežka Kuchtová	Odborný konzultant RC SE	06.08.2018 - trvá
Mgr. Michaela Bodnárová	Odborný konzultant RC SE	01.09.2023 - trvá
Mgr. Anna Vargová	Odborný konzultant RC SE	01.02.2024 - 31.07.2024
Mgr. Jozef Môcik	Odborný konzultant RC SE	01.11.2024 - trvá

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

Vo februári 2024 sme v RC SE privítali novú kolegyňu Mgr. Annu Vargovú, ktorá v júli ukončila pracovný pomer a na jej miesto v novembri nastúpil nový kolega Mgr. Jozef Môcik.

Tab. č. 2 Prevádzkovo-technické zabezpečenie RC SE

Adresa RCSE		
Ulica, číslo: Moldavská cesta 10/B	PSČ: 040 11	Mesto: Košice
Popis priestorov a dostupnosť:		
Podnikateľské centrum BCM sa nachádza na Moldavskej ceste 10/ B v Košiciach, v bezprostrednej blízkosti historického centra mesta, s ideálnou polohou z hľadiska dopravnej dostupnosti, či už pri využití osobnej alebo verejnej hromadnej dopravy. RC SE sa nachádza na 7. poschodí a je súčasťou RC MIRRI. Pri budove je platené parkovanie. BCM je vybavené bezbariérovým vstupom a pohybom v budove.		
Otváracie hodiny:		
PO: 8:00 - 15:00 UT: 8:00 - 15:00 STR: 8:00 - 17:00 ŠTV: 8:00 - 15:00 PIA: 8:00 - 14:00		

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

1.2 AKTIVITY A VÝSTUPY ČINNOSTI RC SE

Celkový počet zrealizovaných konzultácií oproti roku 2023 mierne poklesol, čo bolo dôsledkom preklopenia sa a nastavovania pokračovanie projektu v NP ISE II, vznik Sekcie Sociálnej ekonomiky, obmedzenej možnosti konzultovať v priestoroch RC SE do začiatku mája 2024.

Tab. č. 3 Prehľad konzultácií a zrealizovaných stretnutí RC SE podľa miesta stretnutia v roku 2024

Spolu	Počet konzultácií/stretnutí podľa miesta stretnutia		
	v RC SE	v teréne	telefonicky/ mailom/ online
545	40	128	377

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

Čo sa týka miesta stretnutí, mierne sa navýšil počet telefonických a online stretnutí na 377 z dôvodu výkonu práce do mája 2024 z home Office, ale aj zníženie konzultácií v teréne na 128, ktoré bolo spôsobené obmedzenou možnosťou vycestovať na pracovnú cestu počas prvých mesiacov roka. K zníženiu došlo aj v počte konzultácií realizovaných v priestoroch RC SE oproti roku 2024 na 40.

Tab. č. 4 Prehľad konzultácií a zrealizovaných stretnutí RC SE podľa predmetu rokovania v roku 2024

Obdobie	Stretnutia celkom	Predmet rokovania		
		Založenie RSP	Otázky k zákonu č. 112/2018 Z. z. u existujúcich RSP	Ostatné
Január 2024	32	13	18	1
Február 2024	35	10	22	3
Marec 2024	42	13	26	3
Apríl 2024	57	5	50	2
Máj 2024	78	14	63	1
Jún 2024	58	9	48	1
Júl 2024	49	7	42	0
August 2024	35	9	26	0
September 2024	30	13	16	1
Október 2024	47	19	24	4
November 2024	44	20	23	1
December 2024	38	12	26	0
SPOLU	545	144	384	17

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

S 20 % poklesom zrealizovaných stretnutí oproti roku 2023 sa zmenil ich počet aj v predmete rokovania. Záujemcovia o založenie RSP tvorili 26,42 % zo všetkých stretnutí. Poradenstvo existujúcim RSP k otázkam týkajúcim sa zákona č. 112/2018 Z. z. a súvisiacich oblastí tvorilo až 70,46 % všetkých konzultácií. Ostatné konzultácie tvorili 3,12 % a týkali sa diplomových prác, sieťovania s inými inštitúciami a prítomnosti členov RC SE KE na podujatiach. Najvyšší počet stretnutí bol realizovaný v máji 2024, kedy hlavným predmetom stretnutia s RSP bolo metodicko-štatistické zisťovanie za rok 2023.

Tab. č. 5 Prehľad RSP, ktoré vznikli za asistencie RC SE podľa jednotlivých krajov za rok 2024

Kraj RC SE	Celkový prírastok RSP v danom kraji za rok 2024	RSP, ktoré vznikli za asistencie RC SE za rok 2024					
		Počet RSP v danom kraji	Počet RSP mimo daný kraj	V NRO	Obecné podniky	Transformované z CHD/CHP	% asistencie RC SE pri registrácii RSP
BA							
BB	8	8	0	3	1	0	87,5%
KE	5	5	0	3	2	1	100 %
NR	10	8	2	0	8	0	100%
PO	6	6	0	5	1	0	100%
TN	3	1	2	0	0	0	100%
TT	5	4	1	0	0	0	100%
ZA	12	12	0	0	4	2	99%
SPOLU	49	44	5	11	16	3	

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

Za asistencie RC SE vzniklo v roku 2024 všetkých 5 RSP, z toho dve boli zriadené samosprávami: Mestský sociálny podnik Krompachy, s.r.o. a Sociálny podnik mesta Moldava nad Bodvou s.r.o.

Ostatné tri RSP boli súkromné obchodné spoločnosti: Abtex s.r.o., SortPro s.r.o. a EUROTRADING SK, s.r.o. RSP zriadené samosprávami boli novými podnikmi, komerčné spoločnosti vykonávali svoju hospodársku činnosť už pred obdobím podania žiadosti o RSP.

Počas roka sme nezaznamenali záujem žiadateľov o RSP z iného kraja. Transformáciou CHD/CHP na RSP prešla spoločnosť Abtex s.r.o. a Bocianservis s. r. o.. Zvyšovanie % asistencie RC SE pri zakladaní RSP je spôsobené tým, že všetci žiadatelia využili bezplatné poradenstvo regionálneho centra, ktoré ich usmerňovalo v procese žiadosti o štatút RSP.

Tab. č. 6 Prehľad RSP, ktoré vznikli za asistencie RC SE podľa jednotlivých krajov za obdobie rokov 2018 - 2024

Kraj RC SE	Celkový počet zaregistrovaných RSP v danom kraji*	RSP, ktoré vznikli za asistencie RC SE					
		Počet RSP v danom kraji	Počet RSP mimo daný kraj	V NRO	Obecné podniky	Transformované z CHD/CHP	% asistencie RC SE pri registrácii RSP
BA							
BB	106	105	1	15	14	25	92,37%
KE	91	88	5	51	30	5	96,70 %
NR	55	51	4	0	22	9	90,91%
PO	91	91	2	73	38	0	95,6%
TN	96	86	10	0	11	16	89,5%
TT	63	54	9	0	8	5	85,71%
ZA	112	102	6	0	28	8	91,07%
SPOLU	614	577	37	139	151	68	

*Celkový počet zaregistrovaných RSP v danom kraji vrátane už zaniknutých štatútov RSP

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

Celkový počet registrovaných sociálnych podnikov v našom kraji je 91. Koordináciu v našom kraji vykonáva RC SE PO v počte 2 RSP a RC SE BB v počte 1 RSP. RC SE KE poskytuje poradenstvo spolu 5 RSP v Prešovskom (3), Banskobystrickom (1) aj Nitrianskom kraji (1). Transformáciou z CH/CHP na RSP prešlo 5 podnikov. Z celkového počtu RSP v KE kraji je 30 podnikov zriadených samosprávami, čo je svojím druhý najvyšší počet podľa krajov na Slovensku. V šiestich najmenej rozvinutých okresoch je zriadených spolu 51 RSP.

2 AKTUÁLNA SITUÁCIA A POTENCIÁL PRE ROZVOJ SOCIÁLNEJ EKONOMIKY V DANOM KRAJI

2.1. POTENCIÁL PRE ROZVOJ EKOSYSTÉMU SOCIÁLNEHO PODNIKANIA V DANOM KRAJI

Strategické dokumenty a programy s dopadom na sociálnu ekonomiku v danom kraji

Košický samosprávny kraj je rozlohou štvrtý najväčší na Slovensku a člení sa na 11 okresov, z toho 6 z nich patrí medzi najmenej rozvinuté okresy. Tvoria ho katastrálne územia miest a obcí súčasných okresov: Sobrance, Michalovce, Trebišov, Gelnica, Spišská Nová Ves, Rožňava, Košice I. – IV. a Košice okolie. V kraji sa nachádza 440 obcí, z toho 17 nesie štatút mesta. V rámci kraja k NRO patria Gelnica, Rožňava, Sobrance, Trebišov, Košice-okolie, Michalovce.

V okresoch Košického kraja stále pretrvávajú vysoká miera nezamestnanosti, chudoby, stále dostatočne nevyužitý potenciál hlavne v odvetviach poľnohospodárstva, cestovného ruchu, stavebníctva, či ďalších odvetví. Aj toto sú aktuálne témy, ktoré prezentujú opodstatnenosť a dávajú priestor sociálnej ekonomike, ako jednému z možných nástrojov v pripravenej Integrovannej územnej stratégii Košického kraja.

Sociálne podnikanie v rôznych podobách sa v KSK začalo rozvíjať už oveľa skôr, ako vzniklo RC SE Košice v roku 2018 a bol schválený Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 112/2018 Z. z. účinný od mája 2018. Od roku 2020 sa RC SE aktívne zúčastňovalo procesu kreovania Rady partnerstva Košického kraja pre potreby programového obdobia 2021-27. Cieľom tejto spolupráce bola snaha zapracovať tému sociálnej ekonomiky a požiadavky z aplikačnej praxe do vstupnej správy pre integrovanú územnú stratégiu a integrované územné investície, ktorú KSK na začiatku roka 2021 poskytlo Ministerstvu investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. V priebehu 1. polroka 2021 bola výsledkom Integrovaná územná stratégia Košického kraja na obdobie 2022-2030, ktorej piliermi sú integrované územné investície financované z budúceho operačného programu Slovensko. Pre regióny ide o nový spôsob priameho financovania výdavkov kľúčových projektov, na ktorých sa dohodne Rada partnerstva, že sú prioritou rozvoja regiónu. Je našim prioritným cieľom i naďalej byť kľúčovým partnerom pri rozvoji sociálneho podnikania, a šíriť tak myšlienku sociálnej ekonomiky v našom kraji.

Kľúčoví aktéri a partneri sociálnej ekonomiky v danom kraji

Od začiatku svojho pôsobenia RC SE Košice nadviazalo spoluprácu s viacerými subjektmi, ktoré participujú na rozvoji sociálnej ekonomiky v kraji:

- Úrad práce sociálnych vecí a rodiny - Košice, Trebišov, Michalovce, Spišská Nová Ves, Rožňava
- Košický samosprávny kraj
- Svetová banka
- Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach
- Fakulta Verejnej správy UPJŠ v Košiciach
- MIRRI – Regionálne centrum Košice
- Aliancia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku (ASES)
- Úrad pre verejné obstarávanie – stále pracovisko Košice
- Slovenská inovačná a energetická agentúra
- Slovenská agentúra životného prostredia
- Environmentálny fond

- Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)
- Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
- Plán obnovy
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
- Národná sieť rozvoja vidieka SR - regionálne pracovisko Košice

Za našich kľúčových partnerov považujeme ÚPSVaR SR v jednotlivých okresoch, čo v kombinácii s RC SE a RSP prinesie na spoločných stretnutiach prepojenosť, upevní dobré vzťahy a zlepši spoluprácu tak, aby sa nám vďaka tomu darilo posilňovať sociálne efekty v kraji.

Keďže sme oslovení študentami, ktorí si ako tému svojej záverečnej práce vyberajú SE a SP, plánujeme obnoviť a rozšíriť spoluprácu s Fakultou verejnej správy UPJŠ v Košiciach, participovať na výbere tém diplomových prác a poskytovaní konzultácií k nim, ako aj na výuke.

Zhodnotenie ekosystému sociálneho podnikania v danom kraji a trendy jeho rozvoja

Košický kraj je rozlohou štvrtý najväčší na Slovensku. V mestách žije 52 % obyvateľov regiónu. Správnym, hospodárskym, politickým, školským a kultúrnym centrom kraja sú Košice, ktoré sú druhým najväčším mestom na Slovensku. Pozostávajú z 22 mestských častí s vlastnou miestnou samosprávou. Ku koncu roka 2024 v nich žilo takmer 224 tis. obyvateľov, čo predstavovalo takmer 29 % obyvateľov kraja. Výrazný úbytok obyvateľstva spôsobuje migrácia. Od roku 2001 kraj každoročne zaznamenáva viac vystávaných ako prisťahovaných osôb. Obyvateľstvo kraja je v porovnaní s celoslovenským priemerom relatívne mladšie. Na druhej strane je tu populačný nárast rómskeho obyvateľstva, ktoré je v najväčšej miere zastúpené na východe Slovenska a predstavuje až 55 % z jeho celkového počtu. Priemerný vek obyvateľa dosiahol v roku 2024 hodnotu 41 rokov. Poľnohospodárska pôda zaberá 332-tisíc ha, čo je takmer polovica výmery kraja. Viac ako tri pätiny poľnohospodárskej pôdy tvorí orná pôda a tretinu trvalé trávne porasty. Viac ako tri štvrtiny ornej pôdy je v okresoch Košice-okolie, Michalovce a Trebišov, ktoré patria do NRO a kde je sústredená aj väčšina poľnohospodárskej výroby. Chovy hospodárskych zvierat sú sústredené najmä v okolí Košíc. Vzácnosťou Košického kraja je tokajská oblasť, kde sa pestuje a dorába jedinečné tokajské víno. Cestovný ruch má na území kraja veľmi priaznivé predpoklady na rozvoj vďaka prírodným krásam a kultúrno-historickým pamiatkam.

Košický kraj dlhodobo patrí medzi kraje s vysokou mierou absencie voľných pracovných miest. Trh práce tu vykazuje charakteristicky vysokú mieru nezamestnanosti hlavne u mladých ľudí, ako aj dlhodobo nezamestnaných. Jej príčinou sú vek, nižšie ako stredné odborné vzdelanie, strata pracovných návykov, nízka motivácia, rôzne hendikepy, neochota zapojiť sa do mobility, malý rozdiel medzi príjmom v podobe dávky a príjmom zo zamestnania, a mnohé ďalšie špecifické aspekty. Tieto príčiny sa spravidla kumulujú a to len ďalej prehľbuje riziko predĺženia nezamestnanosti. Zatiaľ, čo väčšina z príčin sa dá zmierniť, resp. eliminovať rôznymi opatreniami a tréningami, faktory ako sú vek a zdravotný stav, žiaľ žiadne riešenia nezmiernia. V Košickom kraji naďalej pretrváva vyšší podiel obyvateľstva so základným vzdelaním, než je priemer SR. Vyplýva to z početného zastúpenia rómskeho obyvateľstva a zaostávania východnej časti regiónu. Rómovia v KE kraji sú zamestnaní prevažne ako pomocní robotníci. Dopyt po nekvalifikovanej pracovnej sile na trhu práce klesá. Okrem toho získavajú v lepšom prípade iba príležitostnú prácu alebo sa dostávajú do priestoru šedej ekonomiky. Medzi ďalšie výrazné problémy Košického kraja patrí aj vyššia miera chudoby, porovnateľne nižšie mzdy a veľké environmentálne záťažové oproti iným prosperujúcim regiónom SR. Podiel populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením oproti minulému roku vzrástol na 22,1 %. Košický kraj je tretí región po Prešovskom a Banskobystrickom kraji s najvyššou mierou ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, čo zapríčiňuje

vyššie príjmové nerovnosti medzi obyvateľmi. Tento podiel je nad celoslovenským priemerom a ukazuje, že trápi každého piateho človeka.

Registrácia sociálnych podnikov umožňuje zamestnať určený počet znevýhodnených osôb a/alebo zraniteľných osôb v tomto regióne a prispieť k tomu, aby tieto osoby zotrvali vo svojom rodnom kraji. Existencia zákona o sociálnej ekonomike a jeho priama a nepriama pomoc sú považované za efektívny a inovatívny nástroj riešenia nielen nezamestnanosti, ale aj naplňania rôznych spoločenských problémov a potrieb obyvateľov kraja.

Aj keď legislatíva umožňuje vznik až troch typov sociálnych podnikov, pri voľbe pretrváva typ integračného, pretože sociálne podnikanie je naďalej vnímané ako podnik pracovnej integrácie, čo pomáha pri riešení nezamestnanosti v jednotlivých okresoch. Všetky registrované sociálne podniky, ktoré RC SE spravuje sú typu integračného, a tento trend naďalej pretrváva. V roku 2024 pribudlo do správy 5 integračných podnikov, z toho dve RSP boli zriadené samosprávou. Záujem zo strany samospráv o zriadenie RSP naďalej pretrváva.

Integračné podniky majú k dispozícii podpornú schému, ktorá pomáha financovať pracovné miesta pre znevýhodnených a/alebo zraniteľných zamestnancov. Práve táto podpora v podobe vyrovnávacích príspevkov bola aj v roku 2024 vnímaná vysoko pozitívne zo strany RSP. Za významnú nepriamu formu pomoci je pokladaná aj znížená sadzba DPH (10 %), ktorá sa od 1. júla 2024 rozšírila z oprávnených zákazníkov na tovary a služby, ktoré v rámci aktivít sociálnej ekonomiky používa RSP na dosiahnutie svojho hlavného cieľa.

Podnikateľská činnosť RSP KE kraja je rozmanitá, prispôsobuje sa potrebám okolia alebo možnostiam umiestniť tovar alebo službu na trhu. Prevažuje ponuka služieb nad výrobou tovarov. Čo sa týka odvetvia, v ktorom najčastejšie RSP podnikajú, sú to prevažne činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou. Častejšie vyskytujúcou sa hlavnou činnosťou RSP sú špecializované stavebné, kompletizačné, dokončovacie práce a výstavba budov. Rovnaký podiel činnosti RSP tvoria služby maloobchodu, reštaurácií a pohostinstiev, ale aj výroby potravín. Oblúbeným podnikateľským zámerom sociálnych podnikateľov KE kraja je lesníctvo, ťažba, spracovanie dreva a výroba drevených výrobkov. V neposlednom rade je to tiež výroba a predaj odevov, pranie a chemické čistenie, ale aj administratívne, pomocné kancelárske, právne a účtovnícke služby, reklama a prieskum trhu.

Podľa počtu zamestnancov RSP, máme v KE kraji 4 stredné podniky, malých podnikov je v počte 37 a zvyšok tvoria mikro podniky. Skonštatovali by sme, že počet stredných podnikov sa oproti roku 2023 nezmenil, zvýšil sa však počet malých podnikov z mikro podnikov rozšírením hospodárskej činnosti a/alebo prírastkom zamestnancov. Predpokladáme, že tento trend bude pokračovať.

Spoločnosť Valaliky Industrial Park s.r.o. v zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR začala výstavbu najväčšieho priemyselného parku na východnom Slovensku vo Valalikoch pri Košiciach, kde spoločnosť Volvo Cars Corporation vybuduje prostredníctvom svojej dcérskej spoločnosti, Volvo Cars Slovakia, závod na výrobu elektromobilov. Táto investícia má veľký význam nielen pre Slovensko, ale aj pre celú Európu, a to najmä z pohľadu rozvoja elektromobilového priemyslu. Priemyselný park prináša nie len pre košický región, ale pre celé východné Slovensko, množstvo pracovných príležitostí. V priemyselnom areáli, vo výrobnom závode Volvo Cars a v subdodávateľských spoločnostiach nájde v najbližších rokoch prácu takmer 16 000 zamestnancov. Zároveň sa počíta s rekvalifikáciou 25 000 nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie. Projekt by mal okrem iného napomôcť aj zamestnávaniu marginalizovaných skupín obyvateľstva.

Vyššie spomenuté atribúty ako migrácia, populačný nárast MRK s čím súvisí priemerný mladší vek obyvateľstva, dostatok poľnohospodárskej pôdy a trávnatých porastov, potenciál v cestovnom ruchu a dôležitý investor poskytujú hodnotné východiská pre rozvoj v oblasti

sociálneho podnikania v kraji. Nové pracovné príležitosti, možnosť subdodávateľských spoločností a pracovná integrácia marginalizovaného obyvateľstva dáva nádej v silného a finančne stabilného partnera RSP so spoločenskou zodpovednosťou.

Trendy rozvoja a hlavné faktory sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania:

- tvorba verejnej politiky a tvorba podpornej infraštruktúry pre sociálne podniky, plánovaná novela zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch
- zákon č. 343/2015 o verejnom obstarávaní, jeho zmeny pre podlimitné zákazky, priame zadávanie zákaziek, či vyhradené zákazky pre RSP, čo poskytne trhovú výhodu sociálnym podnikom
- rovnováha medzi ekonomickou udržateľnosťou a maximalizáciou pozitívneho sociálneho vplyvu, podpora ekonomickej udržateľnosti RSP
- adresná podpora pre RSP a sieťovanie
- vysoká miera inflácie vo všetkých oblastiach života (podnikanie, domácnosť, zamestnanec)
- budovanie sociálneho a ľudského kapitálu
- dôležitosť rozvoja sociálnych podnikov v spoločnosti, osвета a budovanie spoločenskej zodpovednosti
- zapájanie zamestnancov do rozhodovacieho procesu v podniku prostredníctvom poradného výboru, angažovanosť zamestnancov na chode podniku
- identifikácia kľúčových hráčov v priestore SE a spolupráca RC SE s KSK
- rozvoj sociálneho poľnohospodárstva

Informovanosť a osвета je jedným z hlavných faktorov rozvoja sociálneho podnikania. Stratégia RC SE KE od jeho vzniku bolo aktívne šíriť povedomie o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní, prezentovať význam spoločenskej zodpovednosti a to prioritne medzi zástupcami samospráv, v komerčnom sektore, ako aj u mimovládnych organizácií.

Analýza potenciálu kraja pre sociálne podnikanie

Silnou stránkou je, že RC SE pôsobí v KE kraji už od roku 2018, informácia o jeho fungovaní je v povedomí obyvateľov dobre etablovaná. Bezplatné poradenstvo, ktoré poskytuje sa považuje za dostupné, kvalitné, flexibilné, prispôsobené individuálnej situácii žiadateľa a jeho stupňu podnikateľských zručností a povedomia. Stratégiou členov RC SE je naďalej sa zameriavať na kvalitu nových žiadateľov a ich záujem riešiť spoločenský problém prostredníctvom pracovnej integrácie ZnO a/alebo ZrO. Počas roka 2024 RC SE zhromaždilo a odoslalo pripomienky k pripravovanej novele zákona č. 112/2018 Z. z., ktoré reflektujú na skúsenosti z praxe a návrhy na zmenu. Naďalej evidujeme vyšší záujem zo strany samospráv o zriadenie RSP. V minulosti to boli prevažne obce, teraz je tu záujem aj zo strany okresných miest KE kraja. Vnímame záujem RSP o sieťovanie a zdieľanie skúseností v rámci SP a súvisiacej legislatívy v praxi (DPH, úľava na dani, socializácia zisku, VO). Keďže RC SE poskytuje podporu sociálnym podnikom aj po získaní štatútu RSP, pokračuje v budovaní obojstrannej dôvery, odbornosti a dobrých vzťahov.

Príležitosť v blízkej budúcnosti vidíme v pokračovaní vzdelávania RSP online formou, zviditeľňovaní e-katalógu RSP, čo by podnietilo záujem aj ďalších podnikov k registrácii. Možnosti vidíme v medializácii a promo aktivít úspešných príkladov dobrej praxe RSP naprieč regiónmi, a rozšírení spolupráce s VŠ a SŠ v témach SE a SP. Naďalej veľkou témou zostáva pracovná integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva na trhu práce hlavne v NRO okresoch, ktorá by čo najviac vyhovovala ich prirodzenému naturelu. Za príležitosť pokladáme zvýšenie angažovanosti ZnO a/alebo ZrO do chodu RSP formou rozšírenia kompetencií Poradného výboru, zvyšovanie zručností a ich podpora na otvorenom trhu práce. Zvýšenie motivácie sociálnych podnikateľov získať umiestňovací príspevok, ktorý je stále málo rozšírenou formou podpory RSP.

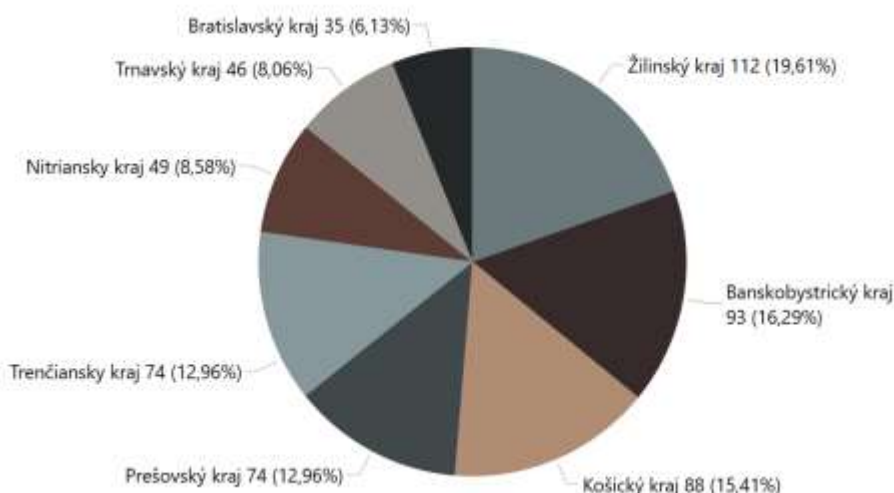
V KE kraji sa plánuje zriadenie Regionálneho inovačného centra KSK, ktoré sa však nebude zameriavať na sociálne inovácie a ich podporu. Uvítali by sme aktivovanie platformy kľúčových hráčov SE a SP, čo by bolo príležitosťou zviditeľnenia tejto témy v kraji.

Záujemcovia naďalej deklarujú náročné požiadavky a zdĺhavý proces splnenia podmienok pre získanie osvedčenia RSP. Naďalej pretrvávajúcej je nejednotnosť prístupu pri posudzovaní nároku RSP na finančnú podporu zo strany ÚPSVaR v jednotlivých okresoch, ako aj spustenie procesu prípravy a podpisu zmlúv medzi úradmi práce a RSP a následnom vyplácaní vyrovnávacích príspevkov na prelome rokov. Za slabé miesto pokladáme aj vznik spoločností, ktoré ponúkajú subjektom spracovanie dokumentácie pre žiadosť o RSP na kľúč bez kvalitného poradenstva pred registráciou. Dodatočné aktivity realizované nad rámec zákonných povinností, ktoré vykonáva RSP na podporu pracovnej integrácie ZnO a ZrO nie sú u niektorých sociálnych podnikateľov dostatočne rozvinuté a necítia potrebu ich robiť.

Pretrvávajúca slabá pripravenosť žiadateľov o RSP pri spracovaní podnikateľského plánu, hlavne pri spracovaní ekonomickej udržateľnosti na najbližšie tri roky. Toto riziko sa prenáša po získaní štatútu RSP aj do rozbehu sociálneho podnikania v počiatočnej fáze. Zmena hospodárskej činnosti z dôvodu získania zákazky RSP vytvára nekontuitu v získavaní pracovných skúseností ZnO a ZrO v jednej oblasti. Vnímame nepostačujúcu znalosť zákona č. 112/2018 Z. z. u sociálnych podnikateľov, nesamostatnosť v dodržiavaní jeho podmienok a spoliehanie sa na podporu a upozornenia RC SE. Pre RSP je stále náročné vkročiť na nové trhy a získať nových zákazníkov, zapojiť sa do výziev alebo dotácií. Avšak za najväčšiu hrozbu pokladáme odliv pracovnej sily mimo okres, región alebo kraj s dopadom na nedostatok kvalitných ľudských zdrojov pri založení, rozbehu a udržaní sociálneho podnikania.

2.2 SÚČASNÁ SITUÁCIA V SOCIÁLNO M PODNIKANÍ V DANOM KRAJI

Graf č. 1: Počet RSP v jednotlivých krajoch SR k 31.12.2024

Zdroj: Register sociálnych podnikov MPSVR SR

V našom kraji je 88 registrovaných sociálnych podnikov. Je to tretí najväčší počet v rámci SR, kde najviac RSP evidujeme v Žilinskom a Banskobystrickom kraji. Tento počet odzrkadľuje vysokú mieru nezamestnanosti a stúpajúce % ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v KE kraji.

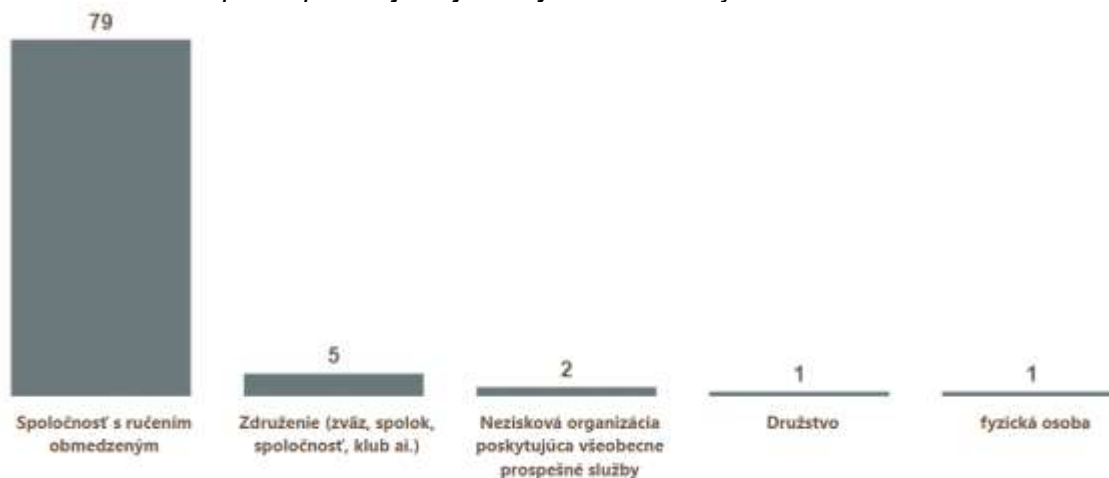
Graf č. 2: Počet RSP podľa druhu v danom kraji k 31.12.2024

Zdroj: Register sociálnych podnikov MPSVR SR

V KE kraji je zastúpený iba jeden typ registrovaného sociálneho podniku a to typ integračný. Finančná pomoc RSP v podobe vyrovnávacích príspevkov je naďalej najsilnejšou motiváciou pri rozhodovaní sa o type RSP. Kompenzácia miezd a podpora v podobe dodatočných nákladov a nákladov na pomoc ZnO pomáha stabilizovať ekonomickú udržateľnosť RSP. Zaevidovali sme záujem žiadateľov aj o štatút Sociálneho podniku bývania, avšak nerozhodli sa oň požiadať. Štatút všeobecného RSP s napĺňaním spoločenského cieľa v zmysle zákona č. 112/2018 Z.z. a ekonomickou udržateľnosťou zostáva naďalej výzvou pre záujemcov o RSP z KE kraja.

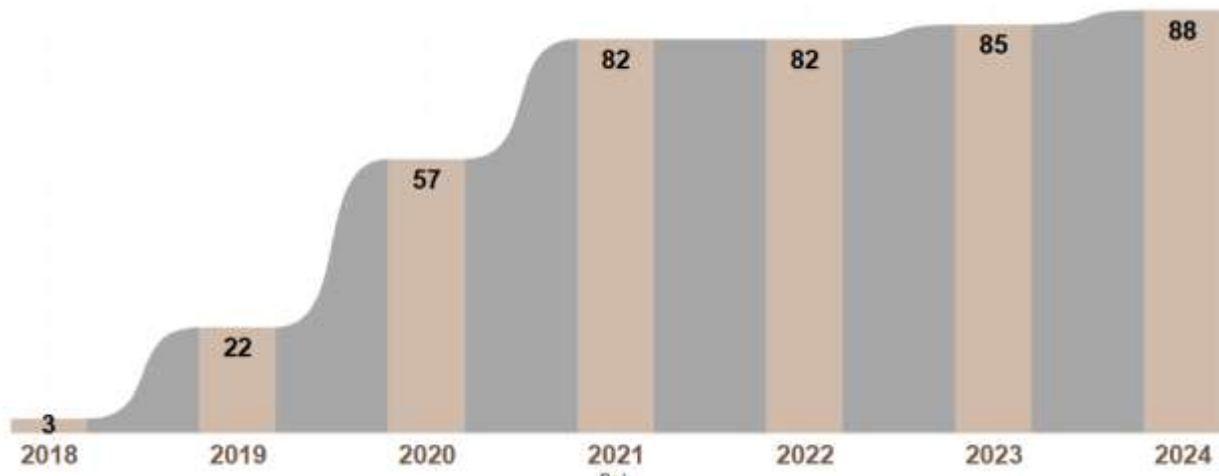
Graf č. 3 : Počet RSP podľa právnej subjektivity v danom kraji k 31.12.2024

Zdroj: Register sociálnych podnikov MPSVR SR

Zákon č. 112/2018 Z. z. hovorí o subjektoch SE s vymedzenou právnou formou. Najväčší podiel RSP predstavujú spoločnosti s ručením obmedzeným v počte 79, čo je dobre etablovanou právnou formou podnikania v SR. Ďalšie skupiny tvorí: 5 občianskych združení, 2 neziskové organizácie, 1 družstvo a 1 fyzická osoba – podnikateľ, ktorý je zamestnávateľom. Stále vidíme priestor pre žiadateľov z radov iných právnych foriem, hlavne z mimovládnych organizácií, u ktorých absentuje hospodárska činnosť a pripravenosť na podnikanie. Dosiahli by však väčší sociálny efekt riešením spoločenského problému, čo by s ekonomickou udržateľnosťou mohlo byť kvalitným príkladom dobrej praxe pre ďalších záujemcov o SE a SP.

Graf č. 4: Vývoj počtu vzniknutých RSP v danom kraji k 31.12.2024

Zdroj: Register sociálnych podnikov MPSVR SR

Vývoj počtu registrovaných sociálnych podnikov v KE kraji pokladáme za stabilizovaný. Najvyšší nárast bol v rokoch 2020 (40 RSP) a 2021 (38 RSP), kedy sa zaevidovalo z radov subjektov spolu 78 záujemcov o sociálne podnikanie z KE kraja. Počas roka 2022 počet prudko klesol, čo bolo zapríčinené podmienkou predložiť podnikateľský plán a prehľad ekonomickej udržateľnosti na najbližšie tri roky pri žiadosti o štatút RSP. Cieľenie sa na kvalitu žiadateľov a proces, ktorý overí ich stupeň podnikateľských zručností a trpezlivosť je odmenený udelením osvedčenia RSP, ale aj vytvorením si dobrého vzťahu, dôvery a spolupráce medzi žiadateľom a RC SE.

Graf č. 5 : Počet RSP podľa právnej subjektivity v danom kraji vzniknutých v roku 2024

Zdroj: Register sociálnych podnikov MPSVR SR

Ako som už vyššie spomínala, aj v roku 2024 pokračujeme v trende žiadosti o štatút RSP právnou formou s.r.o., ktorá je u všetkých 5 RSP registrovaných v roku 2024 a predstavuje 100%.

Tab. č. 7 Zoznam RSP so zrušeným/vráteným štatútom RSP k 31.12.2024 a dôvody zrušenia/vrátenia štatútu

Názov subjektu	zrušený/vrátený štatút RSP	Druh RSP	Dôvod zrušenia/vrátenia štatútu
TrendyR, s. r. o	zánik štatútu - vrátením	integračný	nesplnená podmienka zamestnania 2 osôb podľa § 6 ods.1 písm.g) po uplynutí prechodného obdobia
Elpida consulting s.r.o., r.s.p.	zánik štatútu - vrátením	integračný	Zmena spoločníka a povinnosť splnenia Podmienky dôveryhodnosti podľa § 2 ods. 11 a bezúhonnosti § 2 ods. 12

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II – RC SE

Sociálne podniky v roku 2024 obstáli v prostredí konkurencie ostatných podnikateľských subjektov, naďalej sa snažia udržať a rozvíjať svoju podnikateľskú činnosť. Vo všeobecnosti sa dá konštatovať, že RSP v Košickom kraji sú stabilizované, konkurencieschopné a odolné. No i napriek tomu boli v priebehu roka 2024 vrátené štatúty RSP spoločností: TrendyR, s.r.o. a Elpida consulting s.r.o.. Sankčne odobratý štatút RSP bol spoločnosti Fruit and berry products s. r. o., ktorá sídlila v PO kraji, avšak asistenciu jej vykonávalo RC SE KE. Toto RSP prestalo vykonávať hospodársku činnosť a dosahovať PSV.

Tab. č. 8 Prehľad zamestnancov v RSP v SR podľa krajov k 31.12.2024

Samosprávny kraj	Počet zamestnancov podniku	z toho znevýhodnení	z toho zraniteľní	z toho zdravotne znevýhodnení	uznaná za invalidnú	lekársky posudok
Banskobystrický SK	1541	110	3	949	827	122
Bratislavský SK	420	7	5	283	249	34
Košický SK	1367	177	4	687	598	89
Nitriansky SK	549	61	5	335	281	54
Prešovský SK	790	176	0	354	301	53
Trenčiansky SK	1008	21	7	593	501	92
Trnavský SK	505	17	4	343	307	36
Žilinský SK	1644	30	5	1111	886	225
Celkom	7824	599	33	4657	3952	705

Zdroj: Štatistika MPSVR SR

Celkový počet zamestnancov odzrkadľuje počet zriadených RSP, čo robí KE kraj tretí v poradí s najväčším počtom zamestnancov. Avšak v počte zamestnávania pracovne ZnO je na prvom mieste. Je to spôsobené vysokou mierou nezamestnanosti najmä v najmenej rozvinutých okresoch. Počet zamestnávania ZrO je z dôvodu nižšej finančnej podpory mzdy málo zaujímavý. Po Banskobystrickom kraji evidujeme druhý najvyšší podiel zamestnávania zdravotne znevýhodnených zamestnancov, z ktorých počet osôb uznaných za invalidných stúpol, počet osôb s lekárskeym posudkom mierne klesol. Javí sa, že je v kraji stále dostatok pracovnej sily, ktorá z dôvodu dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu má naďalej záujem pracovať. Za pokles zamestnávania zdravotne ZnO, ktoré nie sú uznané za invalidné, ale majú zdravotné postihnutie

preukazujúce sa lekársnym posudkom považujeme sprísnené podmienky novely zákona č. 112/2018 Z. z.

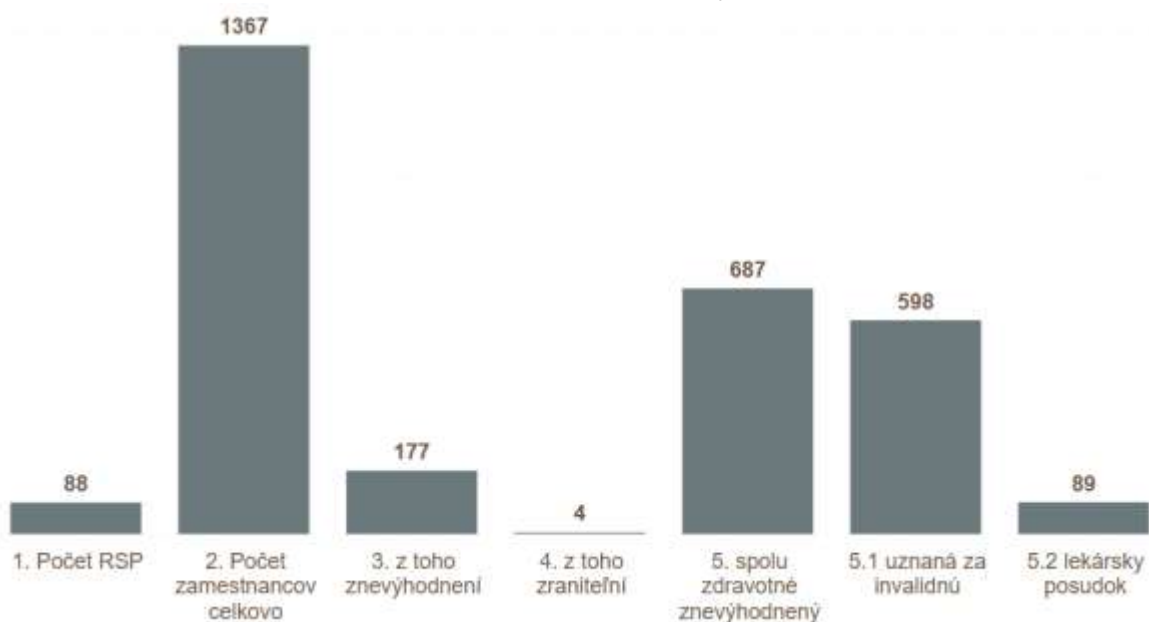
Tab. č. 9 Prehľad zamestnancov v RSP v danom kraji podľa právnej subjektivity podnikov k 31.12.2024

Popis	RSP v Košickom kraji podľa právnej subjektivity					Spolu
	OZ	NO	FO	OS	Družstvo	
Počet RSP	5	2	1	79	1	88
Počet zamestnancov celkom	37	22	10	1272	26	1367
z toho znevýhodnení	17	7	0	152	1	177
z toho zraniteľní	1	0	0	3	0	4
z toho zdravotne znevýhodnení	13	12	5	646	11	687
uznaná za invalidnú	10	11	5	562	10	598
lekársky posudok	3	1	0	84	1	86

Zdroj: Štatistika MPSVR SR

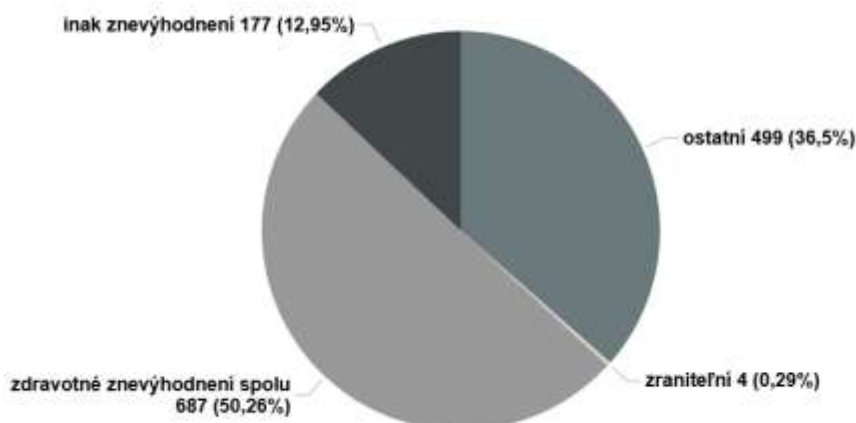
Keďže najväčšie zastúpenie v KE kraji majú obchodné spoločnosti, majú aj najväčší počet zamestnancov 1272. Druhé v poradí sú občianske združenia v počte 37, družstvo v počte 26, neziskové organizácie 22 a FO–podnikateľ 10. Skonštatovali by sme, že 1 RSP/ FO-zamestnávateľ a 1 RSP/ Družstvo sa počtom zamestnancov dostali do kategórie malého podniku. To platí aj u 1 RSP/ NO. Zdravotne ZnO vysoko prevyšujú zamestnávajúce pracovne ZnO, čím sa nedostatočne napĺňa poslanie integračného podniku pracovne integrovať zamestnancov a posunúť ich na otvorený trh práce. Pracovne ZnO sú len doplnkovou pracovnou silou pri zdravotne ZnO, na ktoré sociálni podnikatelia čerpajú najvyššie vyrovnávacie príspevky po celú dobu zamestnávania. Niektoré RSP sa zameriavajú výlučne na zamestnancov z radov zdravotne ZnO. Umožňuje im to charakter podnikateľskej činnosti, ktorou sa zaviazali dosahovať PSV. Predpokladáme, že vybraná právna forma podnikania neovplyvňuje výber typu znevýhodnenia a/alebo zraniteľnosti zamestnancov RSP.

Graf č. 6: Prehľad o počte zamestnancov RSP v danom kraji k 31.12.2024

Zdroj: Štatistika MPSVR SR

Graf č. 7: Prehľad o počte ZnO a ZrO v RSP v danom kraji k 31.12.2024

Zdroj: Štatistika MPSVR SR

V Grafe č. 7 vidíme % rozdelenie zamestnávania zdravotne a inak ZnO, ZrO a ostatných zamestnancov RSP. Polovicu všetkých znevýhodnených zamestnancov RSP tvoria zdravotne znevýhodnené osoby spolu (tzn. osoby uznané za invalidné aj osoby s lekárskeym posudkom). Ostatní zamestnanci (tzn. osoby bez znevýhodnenia alebo zraniteľnosti) tvoria viac ako tretinu zamestnancov RSP. Iné znevýhodnenia tvoria len 12,95 % a zraniteľní zamestnanci ani nie 1 %.

Tab. č. 10 Využívanie vybraných nástrojov priamej a nepriamej podpory sociálneho podnikania v danom kraji v roku 2024

Nástroj priamej/nepriamej formy podpory ¹	Počet RSP	Počet dohôd	Počet prac. miest	Počet predaných poukážok		Celková výška schváleného príspevku/EUR
				modré	ružové	
Znížená DPH	51					
Úľavu na dani z príjmu	41					
Vyrovňavacie príspevky §19b		236	1 080			15 125 482,25
Umiestňovacie príspevky §19a		11	16			44 117,70
Investičná pomoc ²	0	0	0			0
Servisné poukážky ³	3			521	1 463	21 403
Výnimky zo zákona o VO	22					
Predaj/prenájom nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je ZO	32					

Zdroj: Vlastný zdroj - Metodické štatistické zisťovanie údajov o RSP a štatistika MPSVR SR

¹ Údaje o zníženej DPH, úľave na dani z príjmu za rok 2024, výnimkách zo zákona o VO a predaji/prenájmeh za nižšiu cenu ako je znalecký odhad nie sú verifikované, vychádzajú z informácií poskytnutých od RSP.

² RSP, ktoré majú podpísanú dohodu o poskytnutí NFP v rámci projektu NP IPSP v roku 2022.

³ Celková výška schváleného príspevku vyjadruje celkový príspevok za predané poukážky vo výške á 3,00 EUR pri modrých poukážkach a á 5,00 EUR pri ružových poukážkach.

Skúsenosť s využívaním jednotlivých finančných a nefinančných nástrojov podpory v kraji

Znížená sadzba DPH – tento nástroj sa dobre etabloval v prostredí sociálneho podnikania a po úprave podmienok jeho využívania k 01.07.2024, kedy sa rozšírila možnosť využívania z oprávnených zákazníkov na tovary a služby, ktoré v rámci aktivít sociálnej ekonomiky používa RSP na dosiahnutie svojho hlavného cieľa sa stala vyhľadávaným nástrojom nepriamej formy pomoci pre RSP. Zároveň sa RSP začali zamýšľať na oprávnenosťou jej využívania na tovary a/alebo služby, ktoré poskytuje.

Úľava na dani z príjmu – ak RSP dosiahne zisk, môže si uplatniť daňovú úľavu vo výške percentuálneho vyjadrenia záväzku využitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa. V minulých rokoch väčšie množstvo RSP dosiahlo záporný výsledok hospodárenia, a preto táto forma pomoci nebola v dostatočne využívaná. Ekonomická udržateľnosť podnikov sa stabilizuje a s ekonomickým rastom dosahujú zisk. Sociálni podnikatelia vnímajú túto formu pomoci ako podpornú a radi ju v praxi využívajú.

Vyrovňavacie príspevky §19b – sú dôležitým podporným finančným stimulom pre ekonomickú udržateľnosť RSP. Najobľúbenejšími znevýhodnenými zamestnancami RSP sú zdravotne ZnO/ osoby uznané za invalidné, z dôvodu výšky finančnej podpory na mzdy a neobmedzenému času poskytovania. Testom podniku v ťažkostiach, ktorý vyplňajú RSP každoročne pre ÚPSVaR sa môžu prekvalifikovať na čerpanie tejto formy pomoci zo Schémy de minimis.

Umiestňovacie príspevky §19a – javia sa stále ako nedostatočne využívaným nástrojom pomoci pre RSP. V niektorých regiónoch alebo odvetviach nie je sa kam umiestniť, v niektorých prípadoch nechce odísť ani sám zamestnanec. Vytvoril si v podniku vzťahy, a časovo limitovaná podpora ho obmedzuje v pracovnej integrácii. V iných prípadoch zamestnanci vykonávajú sezónnu prácu, pre ktorú splňajú kvalifikáciu, pričom vtedy dochádza k prepusteniu zamestnanca a po uplynutí lehoty 6 mesiacov (zamestnanec zväčša končí v evidencii úradu práce) k jeho opätovnému zamestnaniu v RSP.

Investičná pomoc – aplikačná prax poukázala na administratívnu náročnosť pri získaní tejto formy pomoci. Nejasnosť a stále sa meniace podmienky odrádzalo mnoho subjektov od podania žiadosti, a niektoré z tohto dôvodu aj vrátili štatút. Zdĺhavý hodnotiaci proces, komunikácia zo strany banky, aj to sa vnímalo negatívne zo strany sociálnych podnikov pri žiadaní o návratnú časť investičnej pomoci. V pokračovaní NP ISE II bolo avizované spustenie tejto formy podpory RSP, to sa však v roku 2024 nenaplnilo.

Servisné poukážky – v KE kraji máme stabilne tri RSP, ktoré využívajú tento nástroj pomoci na podporu dopytu. Napriek tomu sa počet predaných kusov servisných poukážok zvýšil. Sociálne podniky by uvítali väčšiu propagáciu tohto nástroja medzi širokou verejnosťou. Zároveň vidia priestor pri odbúraní administratívnej záťaže, či efektívnejší proces odkúpenia servisných poukážok MPSVaR SR z hľadiska času. Žiadatelia o RSP z radov samospráv v procese spracovania podnikateľského plánu takmer stále uvažujú o tejto nepriamej forme pomoci. Po informácii, že je napojenie tohto nástroja na štátnu Schému de minimis od tohto úmyslu ustupujú.

Výnimky zo zákona o VO – v auguste 2024 vstúpila do platnosti novela Zákona č. 343/2015 o verejnom obstarávaní, kde sa zásadným spôsobom navýšili limity pre podlimitné zákazky, zjednodušil sa systém priameho zadávania zákaziek, vyhradenie zákazky pre RSP. Toto zvýhodnenie láka najmä podnikateľov zo stavebné priemyslu, ale aj bezpečnostné a upratovacie služby, pre ktorých je hlavnou motiváciou pre žiadosť o RSP táto nepriama forma podpory. Zároveň nemožnosť sa zapojiť do vyhradených zákaziek pre RSP iným podnikateľským subjektom môže byť z pohľadu hospodárskej súťaže neoprávnenou výhodou pre sociálnych podnikateľov.

Predaj/prenájom nehnuteľnosti za cenu nižšiu ako je znalecký posudok - jednou z foriem investičnej pomoci je aj predaj alebo prenájom nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku, resp. hodnota nájmu stanovená znaleckým posudkom. Aj týmto spôsobom sa RSP vie oprieť o silnejšie partnera, ktorým je zriaďovateľ (napr. samospráva) alebo obchodný partner so záujmom podporovať RSP.

Tab. č. 11 Spolupráca RC SE s inými organizáciami pri poskytovaní informácií a poradenstva a sieťovanie, spolupráca s vysokými a strednými školami, spolupráca v rámci memoránd aj mimo nich v roku 2024

Názov organizácie	Popis spolupráce
Úrad práce sociálnych vecí a rodiny - Košice, Trebišov, Michalovce, Spišská Nová Ves, Rožňava	Konzultačná a poradenská činnosť, odovzdávanie informácií a skúseností
Košický samosprávny kraj	Poradenstvo a osвета v oblasti SP, tvorba územnej politiky a stratégií pre SE, koordinácia RSP zriadeného VÚC
Svetová banka	V spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom účasť na podujatí organizovanom v rámci aktivít SK CuRI 5, Iniciatívy dobiehajúcich regiónov, s podporou Európskej komisie a Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach	Spolupráca na tvorbe tém záverečnej práce
Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach	Spolupráca s doktorandkou dizertačnej práce na tému „Možnosti a spôsoby financovania sociálneho podnikania na Slovensku“
MIRRI – Regionálne centrum Košice	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Koordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Aliancia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku (ASES)	Zastupovanie témy SE a SP na Stretnutí za okrúhlym stolom s organizáciami RESDI, EDUSOC a starostom mestskej časti Luník IX. v Košiciach v záujme zriadiť RSP
Úrad pre verejné obstarávanie – stále pracovisko Košice	Sieťovanie a konzultačná činnosť pri usmernení RSP vo veciach VO
Slovenská inovačná a energetická agentúra	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Koordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Slovenská agentúra životného prostredia	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Koordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Environmentálny fond	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Koordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Koordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Kordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Plán obnovy	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Kordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Kordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“
Národná sieť rozvoja vidieka SR - regionálne pracovisko Košice	Sieťovanie a účasť na online stretnutí „Kordinácia a informačná podpora v rámci Košického kraja“

Zdroj: Vlastný zdroj NP ISE II

3 PRÍKLADY DOBREJ PRAXE VO VYBRANÝCH SOCIÁLNYCH PODNIKOKH V DANOM KRAJI

ABTEX s.r.o.

Právna forma:	spoločnosť s ručením obmedzeným
Typ registrovaného SP:	integračný sociálny podnik
Oblasť podnikania:	Predaj a výroba pracovného oblečenia Predaj a výroba zdravotníckeho oblečenia Predaj a výroba hotelového a reštauračného oblečenia a textilu Predaj obuvi a osobných ochranných pracovných prostriedkov
Región:	Košický kraj, Jenisejská 10, 040 12 Košice (sídlo)
Prevádzkareň:	Rastislavova 68, 040 01 Košice-mestská časť Juh Pekárenská 4872/4, 071 01 Michalovce
Začiatok činnosti:	1.12.2005
Dátum registrácie SP:	5.1.2024
Webové sídlo:	www.abtex.sk

Základné informácie o podniku:

V roku 2025 oslávi spoločnosť ABTEX s.r.o. so sídlom v Košiciach 20 rokov čo podniká v oblasti výroby pracovných a zdravotníckych odevov. Svoju značku postavili na kvalitnom produkte, efektívnom servise, dobrých vzťahoch k zákazníkom a vlastným zamestnancom. Štatút chránenej dielne bol firme pridelený v roku 2006. V januári 2024 spoločnosť prešla transformáciou a získala štatút registrovaného sociálneho podniku (súčasne zanikol štatút chránenej dielne).

Dôvody/motivácia vzniku sociálneho podniku:

ABTEX s.r.o. je verejnoprospešný podnik, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu poskytovaním spoločensky prospešnej služby v oblasti: služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti. V závere roka 2024 podnik zamestnával 27 zamestnancov v pracovno-právnom vzťahu (z toho 16 zdravotne znevýhodnených). Dôvodom založenia sociálneho podniku bola snaha o vytvorenie podnikateľského subjektu zameraného na zamestnávanie najmä znevýhodnených a zraniteľných osôb a integrovať ich na otvorený trh práce.

Dosiahnuté výsledky:

V podniku Abtex šijú široké spektrum odevov, pre zdravotníctvo, priemysel, ale aj reklamný textil. Hoci pracovné odevy boli výrobnou prioritou, trh nakoniec potvrdil dopyt aj po inom type výrobkov ako sú hotelové a gastro odevy. Sociálny podnik ponúka dôstojné zamestnanie, zabezpečuje

vhodné podmienky pre prácu a vytvára optimálne prostredie pre svojich zamestnancov, aby sa stali plnohodnotnou súčasťou spoločnosti.

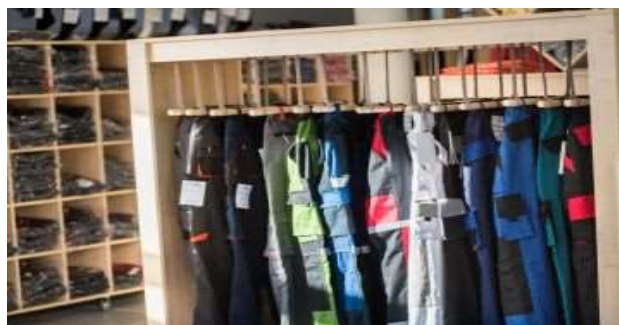
Plánované ciele a udržateľnosť:

Navrhla sa nová kolekcia pre zdravotnícky sektor, ako i pracovné odevy (montérky). Pripravuje sa stratégia, aby podnik bol viac progresívny v rámci výroby, využíval nové technológie, bol výraznejší v marketingu a v budovaní značky, či maximálne využíval potenciál sociálnych sietí. Prijatím nového zamestnanca na pracovnú pozíciu produktového manažéra, spúšťa podnik nábeh na proces digitalizácie výrobného procesu, s cieľom digitalizovať celú výrobu. Plánuje sa veľká investícia do plotra, strihacej technológie, nových šijacích strojov a strojov na potlač textilu. Podnik sa chce sústrediť na produkciu, nové produkty, kvalitné materiály, moderné strihy, aby si konečný spotrebiteľ kúpil výrobky nielen preto, že chce podporiť zamestnávanie občanov so zdravotným postihnutím, ale hlavne preto, že sa mu páčia.

Ponaučenia a odporúčania:

Ak chceme byť ako registrovaný sociálny podnik udržateľní na trhu, musíme byť otvorení zmenám, mať v ponuke kvalitný produkt, silný tím zamestnancov, ale hlavne byť ekonomicky aktívni a konkurencieschopní.

Fotodokumentácia:

Zdroj: <https://www.abtex.sk/predajna/>

Bocianservis s. r. o.

Právna forma:	spoločnosť s ručením obmedzeným
Typ registrovaného SP:	integračný sociálny podnik (zriadený mestom Gelnica)
Oblasť podnikania:	Pranie a žehlenie hotelovej bielizne Pranie a žehlenie odevov pre verejnosť Pranie a strojové čistenie kobercov Pranie čistenie objemných kusov - stany a opony Čistenie motoodevov
Región:	Košický kraj, Banícka štvrť 1065/21,053 42 Krompachy (sídlo)
Prevádzkarne:	Banícka Štvrť 21, 053 42 Krompachy Mlynská 39, 052 01 Spišská Nová Ves Žriedlová 15, 040 01 Košice-Staré Mesto Jarná 4, 053 61 Spišské Vlasy
Začiatok činnosti:	4.8.2020
Dátum registrácie SP:	20.4.2023
Webové sídlo:	https://www.bocianservis.sk/

Základné informácie o podniku:

V roku 2010 založili chránenú dielňu, otec a syn, Peter a Marcel Bratko a prijali dve zdravotne znevýhodnené pracovníčky. V roku 2014 odkúpili malú práčovňu v obci Čaňa, kde sa zakúpilo nové vybavenie a založila sa druhá chránená dielňa. Prevádzky sa zamerali na pranie a čistenie textilných výrobkov. V apríli 2023 prešli transformáciou a získali štatút registrovaného sociálneho podniku. Dnes manažujú tri prevádzky a ich služby využívajú okrem domácich, aj zákazníci z Maďarska.

Dôvody/motivácia vzniku sociálneho podniku:

Bocianservis s.r.o. je verejnoprospešný podnik, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu poskytovaním spoločensky prospešnej služby v oblasti: služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti. V závere roka 2024 podnik zamestnával 17 zamestnancov v pracovno-právnom vzťahu (z toho 14 zdravotne znevýhodnených, 2 značne znevýhodnených). Dôvodom založenia sociálneho podniku bola snaha o vytvorenie podnikateľského subjektu zameraného na zamestnávanie najmä znevýhodnených a zraniteľných osôb a integrovať ich na otvorený trh práce.

Dosiahnuté výsledky:

Všetky pracoviská sú špecializované na konkrétnu činnosť, ale súčasne je každá prevádzka zberňou pre všetky typy služieb, čo firmu odlišuje od konkurencie. Logistika je nastavená tak, aby sa odobratý tovar dostal na svoje miesto a späť k zákazníkovi. Košická prevádzka je špecializovaná na čistenie odevov mokrým čistením a opravu obuvi. Ide o veľké množstvo menších zákaziek. V Krompachoch sídli stredne kapacitná práčovňa, zameraná na veľké zákazky a spoluprácu s hotelmi, zariadeniami sociálnych služieb a nemocnicami. Menšie zákazky pre lokálnych poskytovateľov ubytovania v Slovenskom raji, riešia v prevádzke v Spišskej Novej Vsi, ktorú rozšírili o strojové čistenie kobercov. Linku na strojové čistenie kobercov kúpili v roku 2022. V spoločnosti Bocianservis s.r.o. je možné vyčistiť až 98 % všetkých druhov textílií, pričom zohľadňujú vlastnosti materiálu, z ktorého je odev zhotovený (pravý hodváb, viskóza, vlna, koža).

Plánované ciele a udržateľnosť:

Pre udržateľnosť podniku sú dôležité nové stroje a špičkové technológie. Reagovať na požiadavky trhu a rozširovať služby, ako napríklad o čistenie odevov technológiou mokrého čistenia, ktorá simuluje šetrné ručné pranie a nahrádza klasické chemické čistenie. Cieľom podniku je, aby procesy neboli energeticky náročné, ale zároveň ekologické a zdravotne nezávadné.

Ponaučenia a odporúčania:

BOCIANSERVIS s.r.o. zvládol každú zákazku len vďaka skvelému tímu – zamestnancom.

Fotodokumentácia:

Zdroj: <https://www.bocianservis.sk/>

MEPOS SNV s.r.o.

Právna forma:	spoločnosť s ručením obmedzeným
Typ registrovaného SP:	integračný sociálny podnik
Oblasť podnikania:	Služby práčovne a čistiarne – pranie, sušenie, žehlenie a balenie (osobná, nemocničná, hotelová bielizeň, pracovné odevy, gastro a wellness bielizeň), mokré a chemické čistenie Sťahovacie služby – nakládka a vykládka nábytku a príslušenstva, odvoz, vynesenie Služby starostlivosti o zeleň a čistenie verejných priestranstiev Zimná údržba – solenie, ručné a strojové odstraňovanie snehu a ľadu z chodníkov a miestnych komunikácií Údržba, montáž a realizácia zvislého dopravného značenia Zber biologického a kuchynského, reštauračného odpadu a kompostovanie Pomocné práce - stavebné, výkopové a elektroinštalačné Vysprávky miestnych komunikácií Montáž detských ihrísk
Región:	Košický kraj, Štefánikovo námestie 1, 052 01 Spišská Nová Ves (sídlo)
Prevádzkareň:	Jánskeho 1, 052 01 Spišská Nová Ves
Začiatok činnosti:	19.6.2019
Dátum registrácie SP:	1.9.2019
Webové sídlo:	https://www.mepos.sk/

Základné informácie o podniku:

Do roku 2019 Mesto Spišská Nová Ves nemalo zriadené vlastné technické služby a všetky služby obstarávalo z externých zdrojov prostredníctvom komerčnej spoločnosti. S nástupom nového primátora Ing. Pavla Bečarika mesto iniciovalo založenie mestského sociálneho podniku. MEPOS SNV s.r.o. sa 1. 9. 2019 stal 32. zaregistrovaným sociálnym podnikom na Slovensku. V prvej fáze bola jeho činnosť zameraná na starostlivosť o mestskú zeleň, čistotu verejných priestranstiev, údržbu ciest a chodníkov, inštaláciu mobiliáru (lavičiek a košov), ako aj stolárske či malé stavebné práce. V súčasnosti MEPOS SNV s.r.o. predstavuje pridanú hodnotu pre mesto, ale aj obyvateľov. Skvalitňuje a zefektívňuje služby a súčasne vytvára pracovné príležitosti pre zraniteľné a znevýhodnené osoby, ktoré sa ťažko uplatnia na trhu práce.

Dôvody/motivácia vzniku sociálneho podniku:

MEPOS SNV s.r.o. je verejnoprospešný podnik, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu poskytovaním spoločensky prospešnej služby v oblasti: služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti. V závere roka 2024 podnik zamestnával 91 zamestnancov v pracovno-právnom vzťahu (z toho 23 zdravotne znevýhodnených, 15 značne znevýhodnených). Dôvodom založenia sociálneho podniku bola snaha o vytvorenie podnikateľského subjektu zameraného na zamestnávanie najmä znevýhodnených a zraniteľných osôb a integrovať ich na otvorený trh práce.

Dosiahnuté výsledky:

Dôležitým pilierom na postavení spoločnosti MEPOS SNV s.r.o. boli na začiatku zákazky na rekonštrukcie budov a zariadení, ktoré sú v správe mesta - základné školy, škôlky, sociálne zariadenia, zoologická záhrada, športové štadióny. Spolupráca sa otvorila i pre finančný a daňový úrad, nemocnicu či úrad práce. Spoločnosť sa zamerala na tvorbu produktov a poskytovanie služieb, ktoré si nevyžadujú vysoké vstupné náklady a ich poskytovanie je prospešné nielen pre mesto a jeho obyvateľov, ale aj pre ďalšie subjekty. Spustila sa práčovňa a dnes zabezpečujeme pranie a žehlenie nemocničnej, hotelovej a gastro bielizne, reštauračného textilu, tvarovanej bielizne, či pracovných odevov. V spoločnosti zaviedli nové služby ako sú zber a likvidácia BIO odpadu, osádzanie dopravného značenia, údržba semaforov a osvetlenia mesta, rozvoz obedov pre seniorov, či letná a zimná údržba ciest a zriadili aj vlastnú autodielnu.

Zamestnávajú aj Rómov, ktorých vyberáme cez úrad práce. Každého zamestnanca zaškolujujú a zaúčajú pre výkon konkrétnej pracovnej pozície s podporou zamestnaných mentorov.

Plánované ciele a udržateľnosť:

Cieľom podniku je efektívnejšia práca a integrovaní zamestnanci na otvorenom trhu práce, preto boli vložené finančné prostriedky do strojov, modernizácie procesov a technológií.

MEPOS SNV s.r.o. chce skvalitniť služby, rozšíriť okruh ich odberateľov a integrovať zamestnancov na otvorený trh práce.

Ponaučenia a odporúčania:

Mestský sociálny podnik predstavujú pridanú hodnotu pre mesto, ktoré ho zriadilo, ale aj pre obyvateľov, pretože skvalitňuje a zefektívňuje služby a súčasne vytvárajú pracovné príležitosti pre zraniteľné a znevýhodnené osoby, pre ktoré sa ťažko uplatnia na trhu práce.

Fotodokumentácia:

Starostlivosť o zeleň

Práčovňa

Zdroj: <https://www.mepos.sk/sluzby/pracovna-a-cistiaren/>

ZOZNAM ZDROJOV:

- Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch
- Štatistický úrad SR - [Štatistický úrad SR](#)
- Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Bratislava - <https://www.upsvr.gov.sk/>
- Košický samosprávny kraj - <https://www.kosickazupa.sk/>
- MPSVR SR
- Register sociálnych podnikov - MPSVR SR
- Zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Archív – NP ISE - <https://socialnaekonomika.sk/>
- Výročné správy RSP
- Vlastný zdroj NP ISE – RCSE